

COTXES FÚNEBRES DE CAVALLS

Al principi, el transport dels difunts fins al cementiri no va estar exempt de polèmica, i d'aquest fet en deixa constància, entre altres autors, Francesc Puig i Alonso al seu llibre *Curiositats barcelonines*. Per raó de la llunyania del cementiri de la ciutat de Barcelona, quan passà a mans municipals l'any 1835, es va crear un monopoli municipal de pompes fúnebres arrendat a la Unió d'Empresaris de Pompes Fúnebres, amb l'única finalitat de facilitar el trasllat dels difunts i generar un nou arbitri que havia de servir per al sosteniment de la Casa de la Caritat. Aquesta situació va provocar diversos aldarulls, en especial a Sants i Sant Andreu, ja que els familiars es negaren a utilitzar els serveis municipals i optaren per dur els cadàvers a pes de braços dels familiars i els amics del difunt, prescindint dels cotxes fúnebres.

El servei dels cotxes dels morts, com s'anomenava, no tan sols era per a la ciutat, sinó que s'estenia també a Gràcia, Clot, Sant Gervasi, Sants, Sarrià i Sant Andreu, tal com es desprèn d'una relació de tarifes que s'havien de pagar segons el punt on calia anar a buscar el difunt.

Rebuig popular

L'obstinació popular a no fer servir els cotxes va obligar l'autoritat a anunciar que a partir del dia 8 de maig de 1836 seria obligatori utilitzar el servei.

Per tal de popularitzar-lo, es va fer servir el reclam que el primer difunt de qui es donés avis per ser portat al seu enterrament seria transportat amb el carruatge mortuori més luxós que hi havia. L'agraïat amb aquesta fúnebre distinció fou un feligrès de la parròquia de Sant Francesc de Paula. I, efectivament, el millor cotxe, i tirat per més cavalls, va anar a cercar-lo a la casa mortuòria i l'acompanyà a l'església. Després de la cerimònia religiosa, en comptes d'anar al cementiri pel camí més curt, i amb un clar propòsit propagandístic, el difunt agraiat fou passejat per diversos carrers de la ciutat emmurallada fins a sortir fora pel Portal del Mar i seguir el passeig fins a arribar al cementiri.

Un gran nombre de curiosos acudiren a presenciar el sepeli, però sembla que l'espectacle no va convèncer la gent, ja que l'endemà mateix, al barri de Sant Cugat, hi hagué una revolta amb motiu de l'enterrament d'una criatura, perquè els veïns es van oposar que fos portada al cementiri conduïda per bèsties i no per persones. Com veiem, el rebuig no era sols per motius econòmics, sinó que també afectava les tradicions més arrelades.

Al cap de pocs anys es va autoritzar una fórmula mixta per al trasllat dels cadàvers: el fèretre era dut a pes de braç des de la casa mortuòria fins a la parròquia o fins més lluny, a l'indret on s'acomiadava el dol, i després se'l col·locava al cotxe fúnebre.

Seguici fúnebre amb el taüt dut a pes de braç davant del Casino, a la rambla del Poblenou, any 1960.

Deficiències en el servei

Tot i els esforços de la Junta del Cementiri, sembla que el servei no era del tot eficient i no complia els horaris i altres obligacions de la contracta. D'aquesta manera, des del diari L'Arch de Sant Martí, l'any 1884, es criticava el servei, no sense humor: «Els cavalls són de mala mort.» El personal tampoc no es lliurava de les crítiques: «La seva educació és molt dubtosa i no s'estan d'entrar en alguna taverna per aprofitar el temps si han d'esperar davant de la casa mortuòria.» També deixava molt a desitjar, segons el cronista, la decència dels cotxes mateixos i la dels vestits del personal, «on cada llàntia canta el credo».

Fi del servei i creació del Museu de Carrosses Fúnebres de Barcelona

La indústria del cotxe funerari, malgrat l'oposició popular inicial, va anar creixent i adaptant-se a les necessitats i els costums sempre canviant de la ciutat. Els vehicles van anar incorporant avenços tècnics i adoptant els nous estils i gustos de la moda.

Aviat, el luxe del cotxe funerari es convertí en un dels símbols més significatius del poder polític i econòmic de les famílies i, per tant, va passar a ser

un objecte d'atenció pública. (Foto AHPN n° 2870)

El servei de carrosses fúnebres tirades per cavalls va durar fins a l'any 1952, quan va ser totalment total mecanitzat.

L'any 1970 s'inaugurà el Museu de Carrosses Fúnebres de Barcelona, ubicat al carrer de Sancho de Àvila, 2, on es mostra una magnífica col·lecció de cotxes funeraris de la ciutat de finals del segle XIX i la primera meitat del segle XX. Pròximament, aquest museu serà traslladat al recinte funerari de Montjuïc.

JORDI FOSSAS

Un cotxe fúnebre amb quatre cavalls passa davant de l'Aliança Vella anant cap al cementiri, a la dècada del 1940.

Un cotxe de cavalls a l'entrada del cementiri, al voltant de l'any 1910.

